

ለተተኪዎች የጡረታ አበል ከሚከፈል በስተቀር ከዚህ አልፎ ሌላ ተጨማሪ ካሳ ሊከፈል እንደሚችል በተጠቀሰው ሕግ ላይ ያልተመለከተ በመሆኑ የሥር ፍ/ቤቶች በተረጋገጠው ፍሬ ነገር ላይ ተመሥርተው ክርክሩን ከክልሉ የመንግሥት ሠራተኞች አዋጅ አኳያ ተመልክተው ውሳኔ መስጠት ሲገባቸው የግራ ቀኙን ግንኙነት ከሚገዛው የአሠሪና ሠራተኛ ሕግ በመውጣት በፍ/ብሔር ሕጉ ከውል ውጭ ባሉ ድንጋጌዎች መሠረት ውሳኔ መስጠታቸው የሕግ ስህተት የተፈጸመባቸው ሆነው ተገኝተዋል።

ው ሣ ኔ

1. የደቡብ ጎንደር ዞን ክ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 4337 ሐምሌ 17 ቀን 1998 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ እንደዚሁም የአማራ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 10200 መጋቢት 13 ቀን 1999 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመባቸው ሆነው ተገኝተዋል።
2. ክስ በቀረበበት ጉዳይ አመልካች ኃላፊ አይደለም ተብሎ ተወስኗል። ስለሆነም አመልካችም ሆነ የሥር ጣልቃገቡ የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ለተጠሪ ካሳ ሊከፍሉ አይገባም ተብሎ ተወስኗል።
3. ግራ ቀኙ ወጭና ኪሳራ ይቻቻሉ።
4. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ

የሰ/መ/ቁ. 30442

ጎዳር 3 ቀን 2000 ዓ.ም.

ዳኞች:- መንበረፀሐይ ታደሰ

ፍስሐ ወርቅነህ

ሐጎስ ወልዱ

ሂሩት መለሰ

ታፈሰ ይርጋ

አመልካች:- የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን ስሜን ምዕራብ ሪጅን - ሕዝቅኤል ዋዲሱ ቀረቡ።

ተጠሪ:- ወ/ሮ ድንቋ አመኔ አልቀረበችም።

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

አከራካሪው ጉዳይ ከውል ውጪ በሆነ ኃላፊነት የተጠየቀን የካሳ ክፍያ ጥያቄ የሚመለከት ነው። ክርክሩ የተጀመረው በቤንሻንጉል ጉሙዝ ብ/ክ/መ/ በመተከል ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ነው። ክርክሩ ሲጀመር ከሣሽ የነበረችው የአሁንዋ ተጠሪ አመልካችን የከሰሰችው ባለቤቱ እና የልጅ አባት የነበረው ሰው በአሌክትሪክ ሽቦ ተይዞ ሞቶአልና በዚህ ምክንያት በመተዳደሪያ ረገድ የቀረብኝን ገቢ ይተካልኝ በማለት ነው። ክሱ የቀረበለት ፍ/ቤትም አመልካችን አስቀርቦ ክርክሩን ከሰማ በኋላ ተከሣሽ ለደረሰው ጉዳት ኃላፊ ነው። በመሆኑም የተቋረጠውን ጥቅም በጠቅላላው ብር 60,800 ለከሣሽ ይክፈል በማለት ወስኖአል። በዚህ ውሳኔ ላይ ይግባኝ የቀረበለት የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤትም ውሳኔው ስህተት የለበትም በማለት ይግባኝን ሳይቀበል ቀርቶአል። የሰበር አቤቱታው የቀረበው በዚሁ ላይ ነው።

በበኩላችንም አመልካች ግንቦት 3 ቀን 1999 ዓ.ም. በዓፈው ማመልከቻ ያቀረበውን አቤቱታ መሠረት በማድረግ ተጠሪን አስቀርቦን ክርክሩን ሰምተናል። በሰበር ችሎቱ ይመረመራል ተብሎ የተያዘው ጭብጥ አመልካች ካሳውን መክፈል ያለበት እንዴት ነው የሚለው ነው። በዚህ መሠረትም ይህን

ነጥብ ግራ ቀኝ ወገኖች ካቀረቡት ክርክር፣ አቤቱታ ከቀረበበት ውሳኔ እና ከሕገ ጋር አገናዝበን መርምረናል።

ከሥር ጀምሮ ከተደረገው ክርክር በፍሬ ነገር ረገድ ማረጋገጥ እንደቻልነው የተጠሪ ባል የሞተው ንብረትነቱ የአመልካች በሆነ የኤሌክትሪክ ሽቦ በመያዙ ምክንያት ነው። በመሆኑም አመልካች ኃላፊነትን በተመለከተ ያቀረበውን አቤቱታ አልተቀበልነውም። ከኃላፊነት በመቀጠል የተነሳው ክርክር የሃላፊነቱን መጠን የሚመለከት በመሆኑ ይህን ነጥብ በተለይ በማውጣት አግባብ ካለው ሕግ ጋር አገናዝበን መርምረናል።

በተጠሪ የክስ ማመልከቻ እንደተገለጸው እና የሥር ፍ/ቤቶችም እንደተገነዘቡት ሟች ሲሞት በ20 ዓመት እድሜ ላይ የነበረ፣ ሥራው ግብርና የሆነ እና የተለያዩ ሰብሎችን በማምረት በዓመት በአማካይ ብር 5000 (አምስት ሺ) ገቢ ያገኝ እንደነበር ነው። በመተዳደሪያ ረገድ ቀረብኝ ያለችውም ይህን በዓመት ይገኝ ነበር የተባለውን እንዳለ በማስላት ነው። የስር ፍ/ቤቶችም ርትዕን መሠረት በማድረግ ገቢውን ወደ ብር 3000 ዝቅ በማድረግ እና ሟች ለተጨማሪ 20 ዓመት ሊኖር ይችል ነበር የሚል ግምት በመውሰድ እንደዚሁም ብር 800 የሞራል ካሳ በማክል በድምሩ ብር 60,800 (ስልሳ ሺ ስምንት መቶ) እንዲከፈል ወስነዋል። አመልካች ይህን ካሳ ከአሰላሎም ሆነ ቀለብን በተመለከተ ከተደነገገው ሕግ አንፃር በማየት አጥብቆ ተቃውሞታል።

የሞት አደጋ በደረሰ ጊዜ አንዳንድ የቅርብ ዘመዶች የሚኖራቸው መብት የሚታየው በፍ/ብ/ሕ/ቁ 2095 ነው። ተጠሪ ባለቤትዋ በመሞቱ ምክንያት በቀለብ ረገድ ቀረብኝ የምትለውን በገንዘብ ለማስላት በራስዋ እና በሕፃን ልጅዋ ስም ጠይቃለች። በመሆኑም የጥያቄዋ አግባብነት የሚታየው ከተጠቀሰው የፍ/ብ/ሕግ ቁ. 2095/1/ አንፃር ነው። በዚህ ረገድ የሚከፈለው ካሳ ምግብን /መተዳደሪያን/ በመስጠት እንደሚደረገው ጡረታ መልክና አይነት እንደሚሆን ሕገ በግልጽ የሚያመለክት በመሆኑ በእርግጥ ተጠሪ ቀለብ ይቆረጥላት ዘንድ አስፈላጊ ሁኔታዎች አሉ ወይ? አመልካች ቀለብ የመስጠት

ግዴታ ያለበት ሆኖ ቢገኝ ኃላፊነቱ ለሕፃንዋ ብቻ ነው ወይንስ ለተጠሪም ጭምር? የሚሉት ነጥቦች በቅድሚያ ሊመረመሩ የሚገባቸው ናቸው።

ቀለብን የመስጠት ግዴታ የሚወሰኑባቸው ሁኔታዎች በዝርዝር ተመልክተው የሚገኙት በፍ/ብ/ሕገ ከቁጥር 807 ቀጥለው ባሉት ድንጋጌዎች ነው። ለተያዘው ጉዳይ አወሳሰን ቀጥተኛ ተገቢነት ያለው ድንጋጌ ቁ. 812 ሲሆን፣ ይህም የቀለብ መስጠት ግዴታ የሚገባ ሆኖ የሚገኘው ግዴታው እንዲፈጸምለት የሚጠይቀው ሰው ሠርቶ ለመብላት የማይችል እና በችግር ላይ የወደቀ ሆኖ ሲገኝ እንደሆነ ያመለክታል። በያዘው ጉዳይ እንደምንመለከተው አመልካች እንደሚችሉ ባልዋ በወጣትነት ዕድሜ ላይ የምትገኝ ከመሆንዋ በቀር ሠርታ መብላት የማትችል ወይም በቀለብ ማግኘት ረገድ በችግር ላይ እንደምትገኝ አልተገለጸም። በዚህ ሁኔታም የቀረበ ክርክር የለም። አመልካች ካሳውን የጠየቀችው ባልዋ በመሞቱ ምክንያት ብቻ በቀጥታ የሚሰጣት እንደሆነ በማመን ነው። ይህ ግን በሕገ ተቀባይነት ያለው አይደለም። ከዚህ የተነሳም በአመልካች በኩል የተጠየቀው የቀለብ ክፍያ የሕግ መሠረት የለውም። አመልካች ቀለብ የመስጠት ግዴታ የሚኖርበት ሠርታ መብላት ለማትችለው የሟች ልጅ ብቻ ነው። በመሆኑም የስር ፍ/ቤቶች ለአመልካችም ጭምር ቀለብ አስልተው መወሰናቸው ትክክል ሆኖ አልተገኘም። አወሳሰኑ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው።

ው ሣ ኔ

1. አቤቱታ የቀረበባቸው የመተክል ዞን ክፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 01375 ጥቅምት 15 ቀን 1999 ዓ.ም. የሰጠው እና የፌዴራል ክፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 51086 ሚያዝያ 18 ቀን 1999 ዓ.ም. የሰጠው ትዕዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ ሕግ ቁ. 348/1/ መሠረት ተሻሽሎአል። በዚህም ለአመልካች ይከፈል የተባለው ካሳ አይገባትም በማለት ይህን የውሳኔው ክፍል ሸረረናል።